

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

„Zavezi“ so poslala udmino sledeča učit. društva:

Za leto 1907.:	
Slovensko učit. društvo	10— K
Savinjsko	29— „
Za leto 1908.:	
Breško-sevniško učit. društvo	52— K
Celjsko	40— „
Gornjegrajsko	28— „
Kamniško	38— „
Konjsko	29— „
Kozjansko	23— „
Kranjsko	49 50
Ljubljansko mestno	15— „
okoliško	65— „
Ljutomersko	40— „
Logaško	46— „
Pedagoško	68— „
Radovljiško	42— „
Sežansko	63 50
Slovenjebistriško	21— „
Šaleško	21— „
Šmarnsko-rogaško	34 50
Sentlenartsko	25— „
Slovensko	38— „
Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic	10— „

13 učiteljskih društev ni letos še ničesar vplačalo.

Fr. Luznar, blagajnik.

Iz Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev. Delegete za glavno skupščino so dalje prijavila sledeča „Zavezina“ društva:

- XIX. Radovljiško učiteljsko društvo: 62. Kati Droll, učiteljica v Zasipu; 63. Franjica Pogačnik, učiteljica v Ribnem; 64. Avgust Jenko, učitelj na Bledu.
- XX. Konjsko učiteljsko društvo: 65. Marija Pavlič, učiteljica v Tepanjah; 66. Mirko Kozuh, učitelj v Konjicah; 67. Matko Žgajner, nadučitelj pri Sv. Kunigundi.

Namestnika:

- 14. Janko Keržič, učitelj v Čadramljah; 15. Karel Mravljak, učitelj v Čadramljah.
- XXI. Litijško učiteljsko društvo: 68. Bernard Andoljšek, nadučitelj v Litiji; 69. Karel Gorišek, učitelj v Zatičini; 70. Ernestina Zajec, učiteljica v Zatičini; 71. Dora Dereani, učiteljica na Savi; 72. Marija Pezdir, učiteljica v Št. Vidu pri Zatičini; 73. Josip Zajec, nadučitelj v Velikem gabru.

XXII. Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za kamniški okraj:

- 74. Janko Toman, nadučitelj v Moravčah.
- XXIII. Gornjegrajsko učiteljsko društvo: 75. Franica Horvat, učiteljica v Ljubnem; 76. Ivan Kelc, nadučitelj v Novi Štifti.

Namestnik:

- 16. Ivan Pušenjak, šolski vodja v Smihelu pri Mozirju.
- XXIV. Ormoško učiteljsko društvo: 77. Dragotin Pintarič, učitelj pri Sv. Miklavžu; 78. Ana Trstenjak, učiteljica pri Sv. Miklavžu; 79. Marija Posega, učiteljica pri Sv. Miklavžu.

Namestniki:

- 17. Anton Porekar, nadučitelj na Humu; 18. Ljudevit Šijanec, nadučitelj v Svetinjah; 19. Julijana Valentinčič, učiteljica na Humu.

XXV. Učiteljsko društvo za laški okraj:

- 80. Marija Arzenšek, učiteljica v Trbovljah; 81. Anton Kuhar, učitelj v Trbovljah; 82. Robert Plavšak, učitelj v Trbovljah; 83. Rudolf Kalan, učitelj pri Sv. Katarini; 84. Ivan Logar, učitelj na Zidanem mostu; 85. Josip Zorn, učitelj v Loki; 86. Miroslava Gnus, učiteljica žen. roč. del v Turjah.

XXVI. Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja logaškega:

- 87. Leopold Baebler, c. kr. učitelj v Idriji; 88. Marjeta Žele, učiteljica v Begunjah pri Cerkljici.
- XXVII. Ljutomersko učiteljsko društvo: 89. Ana Čuha, učiteljica v pri Sv. Duhu; 90. Fran Cvetko, nadučitelj v Vučji vasi; 91. Karel Mavrič, učitelj v Ljutomeru; 92. Ivan Tomažič, nadučitelj na Stari cesti.

Namestnika:

- 20. Avgust Lah, učitelj pri Sv. Duhu; 21. Marija Tomažič, učiteljica na Stari cesti.

Pri delegatih „Učiteljskega društva za kranjski šolski okraj“ je po neljubi pomoti izostal delegat g. Josip Lapajne, učitelj v Cerkljah, kar tu popravljamo.

Dosedaj je torej prijavljenih 93 delegatov in 21 namestnikov. Sedem Zavezinskih društev še ni prijavilo delegatov in ni vrnilo društvenih izkazov. Prosimo vsa ta društva, da to store takoj.

Za glavno skupščino je dalje prigljal gospod Anton Pesek, šolski vodja v Narapljah, sledeče poročilo:

„Kaj naj stori učiteljstvo v trajen spomin šestdesetletnega vladanja cesarja Franca Jožefa I.“

Predlogi, ki jih bo staval gospod poročevalec, so natisnjeni v programu.

Vodstvo Zaveze

Luka Jelenc, predsednik.

Srednješolski vestnik.

**** Podružnice društva slovenskih profesorjev so ustanovili v Gorici.** Namestništvo je pravila že potrdilo.

**** Gabriel Majcen, profesor na učiteljski v Mariboru, stopi v pokoj.** Sedaj je Majcen jako delaven za „Slov. Gosp.“, ki napada učiteljstvo.

Književnost in umetnost.

Nevarni socializem. Spisal Etbin Kristan. — Knjižnica časopisa „Naprej!“ v Ljubljani. X. zvezek. — V sedanjih dobi mogočnega socialnega gibanja je ta Kristanova razprava aktualnega pomena. Brošura govori tudi o vzgoji: Otroka vtaknejo v šolo s petdesetimi, šestdesetimi drugimi paglavci — časih jih je še več — ubogi učitelj naj pa vsakega člana te imenitne čete individualno izobraža in vzgaja! V dobi, ko je osebnost še najbolj mehka, ko se še najtežje spozna in opredeli in bilo bi treba največje pozornosti za vsako posebe in največ negovanja, nima kapitalistična družba sredstev za to. V ljudski šoli se začne uniformiranje in kaserniranje človeških duš... (Str. 29.)

Kulturno delo.

+ Velik legat za ljudsko knjižnico. Nedavno umrl inženir Dominik Kreuzinger je zapustil za ljudsko knjižnico v Hebu 400.000 K.

+ Prva ljudska knjižnica „Vesne“. V nedeljo, dne 23. avgusta je otvorilo fer. akad. društvo „Vesna“ v Poljanah nad Škofjo Loko „Prof. J. Jesenka ljudsko knjižnico.“ Otvoritveno predavanje je imel ob 4. uri popoldne v Polonovevi gostilnici v Poljanah pravnik Ivan Stanovnik. Prijatelji ljudske izobrazbe so se v lepem številu udeležili otvoritve. S prosveto k svobodi.

Politiški pregled.

*** Jugoslovanski minister.** „Hrv. Koresp.“ poroča iz Zagreba: Hrvaški listi se zopet bavijo z govoricami, da bo ob obnovenju Beckovega ministrstva imenovan tudi jugoslovanski minister. Poudarja se, da je to imenovanje odvisno od sporazuma obeh jugoslovanskih klubov. Vlada namerava baje razdeliti jugoslovansko ministrstvo v dva oddelka: slovenski in hrvaški. Jugoslovanski minister bo baje imenovan za slučaj, ako bi bil za podpredsednika zbornice imenovan kak italijanski ali romunski poslanec.

*** Skupni ministrski svet.** Dne 19. avgusta se je skupni ministrski svet bavil najprej s skupnim proračunom vojnega ministrstva. Nadalje se je razpravljalo tudi o srbski trgovinski pogodbi. Vlada je edina v tem, da stopi trgovinska pogodba v veljavo na podlagi pooblastilnega zakona. Minister Burian je spravljal na razgovor dogodka na jugu monarhije, posebno agitacijo Srbov v Bosni in Hercegovini. Sploh se je razpravljalo o vseh balkanskih vprašanjih. Ako se bo mladoturško gibanje razvijalo v oblikah, ki opravčujejo zaupanje velesil, se kmalu ukrenejo nekake odredbe glede reformne akcije. Bosanskemu vprašanju bo posvečala skupna vlada največjo pozornost.

*** Politiški položaj na Ogrskem.** Na konferenci ministrskega predsednika dr. Weckerleja z ministrom Kossuthom se je razpravljalo o fuziji strank. Pri večini neodvisnih se je pojavil odpor proti fuziji. Dr. Weckerle je izkušal pri Kossuthu odstraniti nastale diference. V političkih krogih nestrpno pričakujejo jesenskega zasedanja, največ zaradi fuzije in volilne reforme. Ministrstvo je v kritičnem položaju. Weckerlejeva vlada je izkušala z veleizdajniško afero odvrniti ogrsko javno mnenje od pravega stanja položaja. Večina neodvisnih je proti fuziji in za samostalno banko Volilna reforma še ni dobila predsankcije, ker so nemadbarske narodnosti, socialisti in kmetiška stranka proti pluralnemu sistemu. Ako volilna reforma ne dobi predsankcije, poda minister grof Andrássy demisijo.

*** Zmaga Slovakov na Ogrskem.** Pri volitvah v veliki občini Ružomberk so zmagali Slovaki s 23 glasovi proti 17 Madjarom. Vkljub tej zmagi nameravajo Madjari vreti večino s tem, da spravijo v odbor več madjarskih posestnikov in višjih uradnikov kot viriliste. Zaradi te namere vlada med Slovaki velikansko ogorčenje.

*** Proti srbski trgovinski pogodbi.** Člani česke in nemške agrarne stranke so pri-

čeli skupno akcijo proti srbski trgovinski pogodbi. Dne 18. t. m. so bili najodličnejši poslanci obeh strank skupno pri ministrskem predsedniku ter so v imenu svojih strank najodločneje protestirali proti temu, da bi trgovinska pogodba s Srbijo stopila že 1. septembra brez sodelovanja parlamenta v veljavo. Ministrski predsednik se je skliceval na nekatere političke in gospodarske argumente, ki govore proti zavlačevanju. Ker pa sta tudi ministra Prašek in Ebenhoch na strani agrarcev, je tudi ministrski svet uvidel, da ne kaže trgovinske pogodbe takoj uveljaviti.

*** Bosna in Hercegovina.** Bosanski mohamedanci so poslali ministru baronu Burianu spomenico, v kateri so odkrili vse svoje pritožbe in želje glede avtonomije, uprave in verskih odnošajev. Kakor poročajo z Dunaja, je minister nekaterim zahtevam že ugodil. V področju notranje uprave se v interesu izvestne avtonomije ustanove okrajni, oziroma okrožni odbori, ki bodo imeli posvetujoč značaj ter bodo vladi kot posvetujoča korporacija v nekaterih poslih krajne narave. V področje cerkvene avtonomije je minister pripravljen dati poedinim konfesijam popolno avtonomijo. — Vprašanje glede gozdov, ki so bili za okupacije proglašeni za erarno imetje, bi se imelo rešiti na račun, da se da primerna odškodnina vsem onim Bošnjakom, ki zamorejo dokazati, da so nekaj posedovali pravo last na teh gozdih. — Iz Caragrada poročajo: Mladoturki nameravajo v prvi seji parlamenta pozvati vlado, naj pri velesilah stori vse potrebne korake, da se Bosna in Hercegovina zopet vrne Turčiji.

*** Jezuitje odidejo iz Zadra.** „Večbit“ poroča, da Jezuitje, ki so 45 let bivali v Zadru in oskrbovali cerkev sv. Hrisogona odidejo od tam. Vzrok odhoda je, kakor govori, ker primanjkuje dandanes v jezuitskem redu redovnikov.

*** Pomiloščenje na Ruskem.** Skoraj vsi bivši poslanci, zaprti zaradi viborskega poziva, so pomiloščeni in so jih takoj izpustili iz ječ. Proti knezu Dolgorukemu se je uvedla preiskava zaradi zapravljanja zemstvenega denarja.

*** Srbska „velezdaja“.** Dunajski „Vaterland“ javlja, da namerava kralj Peter poslati cesarju Francu Jožefu lastnoručno pismo, kjer mu označi, da so vse denunciacije v zloglasni brošuri „Finale“ neosnovane. Srbski kralj izjavi obenem cesarju svojo popolno lojalnost in korektnost s strani srbskega dvora. — Iz Sarajeva javljajo: Na zahtevo zagrebškega državnega pravdnika so štirje bivši občinski odborniki stavljeni pod policijsko nadzorstvo, češ, da so kompromitirani v Nastićevi aferi. — Kakor javljajo iz Beograda, so vesti avstrijskih listov o razlusu „Jugoslovanskog kluba“ popolnoma izmišljene. Srbska vlada nima nikaškega povoda postopati proti omenjenemu društvu. — „Slovenec“ simpatizuje s preganjalci Srbov.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Tov. Pavel Šile, nadučitelj v Zireh, 10 K; tov. Fran Luznar, nadučitelj na Primskovem pri Kranju, 9 K ob praznovanju službene 25 letnice. Skupaj 19 K; zadnjih izkazanih 3341 75 K; doslej darovanih 3360 75 K. Bog plati!

Vestnik.

Na slovensko-nemški mejl na Štajerskem je nemški Schulverein jako agilen. V Vuzenici ustanove schulvereinsko šolo. Kupiti mislijo za to šolo posestvo gostilničarja Pušnika. Koristno bi bilo, da izkušajo Slovenci to preprečiti. — V Bemniku ob meji je razpisano mesto nadučitelja. Doslej je bil tam vedno slovenski nadučitelj, sedaj pa so občani podpisali prošnjo na deželni šolski svet, da nastavi nadučitelja nemške narodnosti in uvede žev IL razred nemški učni jezik. Enako prošnjo je tudi oddal občinski zastop, ki je baje v slovenskih rokah. Umestno bi bilo, da se oglasi za to mesto čimveč slovenskih prosilcev.

Bratje in sestre! Narod, ki ne spoštuje svojih mož, je izgubljen in stan, ki ne ceni svojih izvoljenih voditeljev, nima bodočnosti. Tako bi se utegnilo zgoditi nam, če se v sedanjih ozbiljnih časih ne bomo oklepali svojih voditeljev. Nasprotniki naši preže noč in dan na to, kdaj in kako bi nas razdvojili. V dosego tega namena imajo pa obrneno svojo ost proti voditeljem naprednega učiteljstva. S terorizmom, hujskanjem, podkupovanjem, z zvijačo, z obljubami in prijaznimi besedami skušajo doseči svoj grdi namen. In kdor ni trden v svojem prepričanju bi se jim kmalu usedel na njih pogubne limanice, saj imajo denar in moč v rokah ter obljubujejo in ponujajo izdajcem najboljše službe. Govori se celo, da so se jim nekateri omahljivi že vdinjali z namenom, da bi pri letošnji glavni skupščini v Gorici zasejali razpor. Zato pa pozivljemo vse napredno misleče učiteljstvo, da pride v čim večjem številu v Gorico ter dá takim podkupljenim egoistom odgovor, kakršnega zaslužijo. Ne nazaj in navzdol, temveč naprej in navzgor bodi naše geslo. Slučajni nedostatki v naši organizaciji, oziroma v vodstvu organizacije naj se nazna-

nijo pismenim potom upravnemu odboru naše Zaveze. Upamo pa, da zgoraj omenjena govornica nima resnične podlage, ampak je to le pobožna želja in namera klerikalcev, ali pa tudi nerazsodnost in slabost slučajno prizadetih.

O učiteljskem kongresu v Pragi poroča „Edinost“: V šumno življenje praške razstave, v katero se kakor v kaleidoskopu mešajo slike obrtnih, trgovskih, industrijskih umetniških in znanstvenih kongresov, se je vrnila prošli teden nova slika: Kongres slovenskega učiteljstva. Dve glavni tečki teh dni, namreč ustanovitev „Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji“ in pa dvodnevna podrobna razprava o „Narodni vzgoji“, je vzrok, da kakor uvod k tem dnevom izpregovorim nekoliko besed v informacijo učiteljem. Misel o Zvezi slovenskega učiteljstva ni nova. — Odkar so stopili Hasnerjevi šolski zakoni v veljavo, se opaža med slovenskim učiteljstvom hrepenenje po zblizanju in spoznanju. — Inicijativa izhaja iz Zagreba in Ljubljane. Jugoslovansko učiteljstvo je že leta 1871 in 1872 detajlno proučevalo program shoda slovenskih pedagogov, ki se je imel vršiti na Dunaju leta 1878. V oklicu na vse slovensko učiteljstvo te države se kliče po organu, ki bi družil delavnost slovenskega učiteljstva. Vsaj vsako tretje leto naj bi se sklicevali shodi slovenskih pedagogov! Ti shodi naj bi slovensko učiteljstvo vodili k lastni slovenski prosveti in naobrazbi v soglasju s pedagoškimi načeli ostalih narodov. Na njih se je imelo nadalje pretresovati o skupnem časopisu slovenskega učiteljstva, o ustanovitvi slovenskih pedagoških knjižnic, o izdajanju dobrih spisov v različnih slovenskih jezikih itd. Ali preden je prišlo do tega, je minulo celih 35 let. Bilo je to češko učiteljstvo, ki je vedno netilo to misel, da so se končno lani v avgustu sešli delegati slovenskih učiteljskih društev na Dunaju ter se definitivno dogovorili o načelih, na katerih se ima zgraditi zvezo. Prepričani smo, da bo zveza, ki je v njej zastopano 25.000 slovenskih učiteljev, velepomembna za novoslovanstvo na gospodarskem in prosvetnem polju in da je ravno učiteljstvo poklicano propagovati med najširšimi ljudskimi sloji vse one dalekosežne načrte, sestavljene na nedavnem vseslovenskem pripravnem shodu. Druga točka dvodnevnega posvetovanja v plenumu je bila tema „O narodni vzgoji“. To vprašanje se vleče kakor rdeča nit skozi vse učiteljske shode od l. 1870 do naših dni. To pomenja, da smatra slovensko učiteljstvo to vprašanje najbolj perečim. — Saj je to ravno smisel vsega šolskega dela: delovati v narodnem duhu, t. j. graditi organično na narodni samoniklosti, umevati smisel narodove minulosti, opazovati potrebe sedanjosti in pripravljati njegovemu naraščanju srečnejšo bodočnost. V naše šolstvo se je umetno vrnila nemška vzgojevalna metoda, ki je napravila veliko škodo. Boj za narodno šolo je imel iz početka samo jezikovni pomen. Trudili smo se izvesti načelo, da slovensko dete spada v slovensko šolo. Danes pa pod izrazom „narodna vzgoja“ umevamo mnogo več. Ne samo jezik, ampak tudi slovenskega duha hočemo imeti v šolah. Slovenski učitelj danes čuti, da je treba zgraditi slovensko vzgojevalno metodo ter ne si izposojevati pri tujcih. Slovenski učitelji so rešili v Pragi važen problem; zato so bile ta teden uprte v njih oči slovenskih roditeljev, ki jim gre za lepšo bodočnost njih naraščaja. — Kongres sam na sebi je pokazal ogromno udeležbo. Nad 7000 učiteljev iz vseh strani, koder odmeva slovenska govornica, se je zbralo v Pragi. Kongresna pisarna v palači banke Praga je bila 9. t. m. ves dan polna in slišal si v njej glasove vseh slovenskih jezikov. Izvenčeški učitelji nosijo slovenske kokarde. Bazen Čehov je prišlo največ Poljakov (nad 400), pa tudi Slovenci in Hrvatje so bili častno zastopani. V čast in slavo slovenskih učiteljev bodi rečeno, da so pred kongresom marljivo študirali češčino, tako da so se skoro vsi sporazumevali v češčini. Pozdravni večer na Zofinju je bil sijajen. Galerije in hodniki so bili nabiti do zadnjega kotička.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Tvrška Fran Ksav. Souvan, zaloga manufakturnega blaga v Ljubljani, 15 14 K (to narodno tvrčko iznova kar šnajtopleje priporočamo slov. učiteljstvu); tovaršica Avgusta Mattanovič, učiteljica v Ljubljani, nabrala 8 K; gdč. Albina Kocijančič, učiteljica v Kropi, nabrala v veseli družbi 8 50 K; tov. Pavla Potočnik, učiteljica v Komendi, 20 K, z geslom:

„Svatob Rudolfa Zoreta smo slavili, dobro jedli smo in pili; Malenšek je milo tožil, svatom vsem na sree je položil: za konvikta da kaj bi dali; in res 20 K smo skupaj zbrali. Pavla dnarce je nabrala, znesek ta Vam zdaj poslala.“

Bog plati! Živila Pavla!

Odlikovanje. C. kr. okrajni šolski nadzornik, gospod Ivan Thuma v Postojni, je dobil za svoje zasluge za šolstvo naslov šolskega ravnatelja. Čestitamo!

„Domače ognjišče“ s prilogo „Naša bodočnost“ bo imelo to pot par dni zamude, ker ima tiskarna mnogo posla s šolskimi tiskovinami. Prosimo naj se ta mala